

Výber básní zo zbierky ZNELEC Jána Buzássyho.

RÁNO

Dážď všetko stíši, ale nočné zvuky

šelestia, až kým v hĺbke dohasnú.

Koľko však hĺbky treba snu,

kým nocou klesne k veštším

z druhej ruky!

Vnútoraná noc sa chýli ku rozbresku,

až nad ránom jej príkrov poľaví.

Opäť sa borí strecha predstavy.

Kto nepostavil zo skál, stavia

z piesku.

Keď každý cit je vopred prezretý

a slnko nahé kráča v ústrety —

iba spev hojí ústa ako rany.

Skrehnuté päty tanec ohrieva,

pieseň sa opäť vracia do dreva

a nástroj znie. Znie hudba na

svitaní.

LEN PIESEŇ

Azda si pieseň zľahka odkašlala,

keď stala pred prvými dverami;

azda si čistí ťažké vibrámy
na schodoch hradu u svätého Grála.
Či stúpa vyššie na tradičnej scéne
a predlžuje hrdlá árie.
A do boku im päšťou zaryje,
keď hlasy v telách sú už unavené.
Len vyššie, iba to, čo preletí
cez škály prehrávané spamäti,
je hudba, ktorá telám odvyká
a vyláka nás do snového sídla,
hoci sa rodí v hniezde slávika,
ktorý vie, že len pieseň dáva krídla.

BEETHOVEN : KVARTETÁ

Smrť. A keď chcel uniknúť z jej tône
a na ceste mu prasklo koleso,
prijal to chladne, s istou noblesou
dal vymeniť aj všetky štyri kone.
Kde sú tie kone? Premenené na
prach?
A či sa zatúlali do sveta?
Svedectvom sú len pozdné kvartetá,
kde jeho kočiarsky dostal nový záprah.
Keď stavba znamená len kopu ľstí,
génus hoci všetko opustí

a svoju pravdu zovrie novým valom.

Motívy sú, lež celok neplatí.

Preto sme takí smiešne prepíati?

Chýba to kolo, čo sa rozsypalo?

MOZART

Zrazu v ňom všetka hudba ustrnula,

a preto pochopil, že umiera,

ako by z notového papiera

sa naňho uškrnulo: opus nula.

Položil fľašu od Lacrimae Christi —

posledný kus bol skoro hotový;

pozeral do notovej osnovy

a hral a smrť mu obracala listy.

Už cíti, že sa chystá finále —

klávesy víria v divom prívale

a v každom tóne iskrí hrôza,

akoby sklené hlasy spievali,

keď dutý úder fľašu prevalí;

do prázdnej noci vanie Lacrimosa.

LEPORELLO

Koľko je v ženskosti tém, ktoré mlčia

k všetkému mužskému, no

prevravia,

sotva sa ozve motív pohlavia
v sprievodnej hudbe. Strieborná srst'

vlčia

do barančieho kožucha sa vráti.

Len prstom pohni, mio padrone,

a nahota sa zachvie na tróne —

a z celej ženskosti sú zrazu iba šaty.

Som Leporello, očko v reťazi,

poslúžim zlu, kým dobro zvíťazí,

či kým sa obe v nekonečne pretnú.

Hoci ma nabáda hlas znamení...

ku svetlu nedovidieť pre tmu,

kde čaká komtur, skrytý v kameni.

IDEÁLY (F. Liszt 26. XI. 1820)

Odhadnúc, že tá sila v ňom je božia

a že sa investovať vyplatí,

uhorskí urodzení magnáti

ustanovili, že sa naňho zložia.

A chlapec roky rastie za klavírom

a jeho tón je vždy viac brilantný,

i kňazné zunované amantmi

sú zrazu strhnuté tým prudkým

vírom.

Vír v jeho prstoch rokmi neustáva,
vždy viac sa kloní dlhovlasá hlava
nad klávesami. Stále dokola,
kým na nich zhorí všetka slonovina
a pod prstami zaznie božská hlina;
len z nej je hudba, snežná rehoľa.

KATOV A PIESEŇ

Kat kráča nočným mestom, spieva.

Kat.

Hlasom jak pohľad spod

stiahnutých obrv

preniká noc, že človek nevie čo prv,

či zavrieť obloky, či zaplakať.

Kat spieva a hlas stúpa, vyzvára.

Spieva, že z jeho manželského loža

namiesto perín sťahuje sa koža.

Len výš, až k pravde hodnej

priznania.

Už na brieždení rastie z neba nach

jak divé mäso v zacelenej rane;

jak divé mäso rastie v noci strach.

V poslednej krčme čaká na svitanie.

„Aj zo mňa ubúda,“ a slzu roztrie,

„a cudzie krky otupujú ostrie.“

ĽUDOVÍT SKALNÍK: GRADUALE

Hlas taký slepý, že sa rovná hmatu,
akým sa pery dotknú nahoty,
rozochvenej až na hroty —
na špičkách anjel, vzlietajúci
z blatu.

Hlas taký vzletný, že sa krúti hlava,
že nikdy nedošliapne na päty,
akoby stúpал, stúpал spamäti,
v črieviciach, v ktorých útla noha
pláva.

Hlas iba blúdi, lež či nestratí
v spýtavej tme smer? Kto sme? Čo tu
chceme,

keď kratšiu cestu vedia kastráti?

Ich hlas sa ani nedotýka zeme.

Lež reťaz na sedliackom kozľati
zvierané hrdlo krajšie pozláti.

(Básne zo svojej zbierky Znelec načítal autor na CD, ktoré je prílohou jeho knihy rozhovorov s Jánom Štrasserom Byť svoj, vyšla v Literárnom informačnom centre 2013.)